

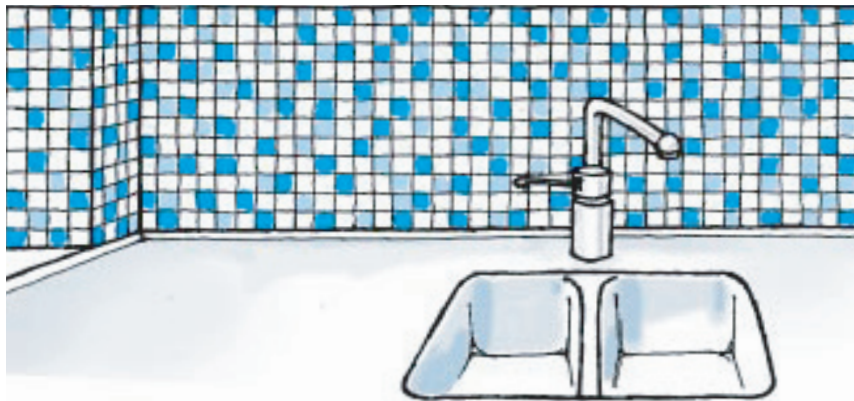
SKÖTSEL- ANVISNINGAR

FÖR
VÄGGBEKLÄDNADER
OCH GOLVBELÄGGNINGAR
AV KERAMISKA PLATTOR

Byggkeramik
Rådet

Högbergsgatan 27, 116 20 Stockholm
Telefon 08-641 21 25 · Telefax 08-702 20 15
info@bkr.se · www.bkr.se

Beklädnader och beläggningar av keramiska plattor har mycket lång livslängd, i de flesta fall längre än byggnadens egen. Väggar och golv med keramiska plattor är underhållsfria. Normalt krävs endast regelbunden städning anpassad till aktuell nedsmutsning och avtorkning vid spill och liknande.

I denna skrift redovisas förslag och rekommendationer på hur väggar och golv med keramiska plattor kan skötas på bästa sätt. Anvisningarna är utarbetade av Byggkeramikrådets Tekniska Kommitté och är en generell vägledning. Se även rekommendationer som respektive tillverkare lämnar för sina produkter.

Materialfakta

Keramiska beklädnader och beläggningar består av keramiska plattor, monterade på underlaget med fästmassa eller bruk, samt fogar mellan plattorna fyllda med fogmassa.

Plattorna tillverkas av lera som formas och bränns. Det finns både glaserade och oglaserade plattor. Produkterna klassificeras genom svensk och europeisk standard efter formningsmetod och vattenabsorption, som är ett mått på det keramiska godsets porositet. Många andra egenskaper hos materialet sammanhänger med porositeten.

Vanligt förekommande benämningar på olika typer av keramiska plattor är kakel, klinker, granitkeramik, mosaik och cottoplattor ("terracottaplattor").

Kakelplattor: Tillverkas av lera som ger relativt poröst gods. Vattenabsorptionen är 10–20 %. Kakelplattor är alltid glaserade. De är avsedda för väggbeklädnader och används endast inomhus i vårt klimat.

Klinkerplattor: Tillverkas av tätsintrade leror som ger lägre vattenabsorption än ca 10%, vanligtvis mellan 0 och ca 7%. Klinkerplattor förekommer både glaserade och oglaserade. De används som väggbeklädnader och golvbeläggningar, glaserade eller oglaserade.

Mosaik: Glaserade eller oglaserade klinkerplattor i små format, som levereras och monteras i form av ark, normalt ca 30×30 cm. Arken sammanhålls vanligen av nät på baksidan. Mosaik förekommer också av glas och natursten.

”Granitkeramik”: Tätsintrade klinkerplattor i porslinskvalitet som med hjälp av avancerad tillverkningsteknik får mycket låg porositet. Vattenabsorptionen är under 0,5%. Plattorna kan vara oglaserade, glaserade eller polerade. De kan tillverkas i stora format med relativt god mått-noggrannhet.

Cottoplattor, ”terracotta-”: En speciell typ av plattor som ofta har mycket hög porositet. Vattenabsorptionen är vanligtvis 6–10%, men kan även vara upp till 20%. Cottoplattor är oglaserade. De har en rustik karaktär och kräver normalt ytbehandling vid montering och användning.

Fogmassor är vanligtvis cementbundna finkorniga massor som efter blandning med vatten breddas ut över beklädnaden/beläggningen med gummispackel så att fogarna fylls. Överskottsmassa skrapas av och fogarna bearbetas med vatten och svamp så att fogyterna får en jämn och slät yta. Den cementbundna massan får efter härdningen en viss porositet som medför att vätska kan sugas in i fogen.

Andra typer av fogmassor är baserade på bindemedel av hårdplaster, till exempel epoxi. De appliceras huvudsakligen på samma sätt som cementbundna massor men ger täta fogar med hög motståndskraft mot kemikalier och viss elasticitet.

För rörelsefogar används mjukfogmassor. I våtutrymmen vanligen silikonbaserade massor med egenskaper som medför viss risk för tillväxt av mögelsporer och andra mikroorganismer.

Materialval

För golvytor med hög smutsbelastning bör oglaserade klinkerplattor med låg vattenabsorption, under 3%, väljas. Oglaserade plattor med hög porositet bör undvikas. Undersök därför plattornas lämplighet för aktuell smutsbelastning. Glaserade plattor ska väljas med hänsyn till eventuell halkrisk och trafikbelastning. På väggar med hög smutsbelastning bör kakelplattor eller glaserade klinkerplattor väljas.

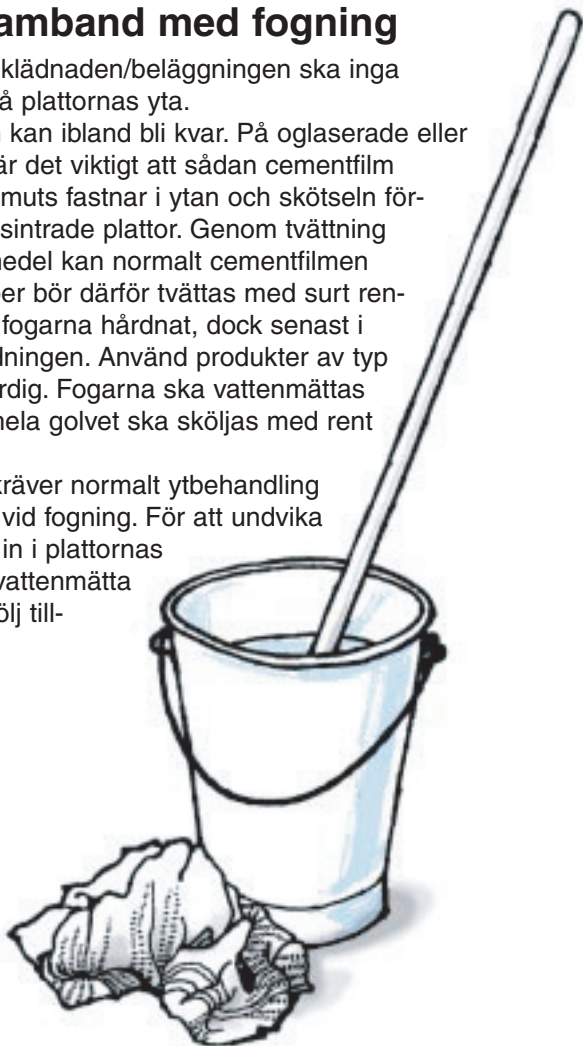
Rengöring och efterbehandling i byggskedet

Rengöring i samband med fogning

Efter avtvättning av beklädnaden/beläggningen ska inga fogrester finnas kvar på plattornas yta.

En tunn cementfilm kan ibland bli kvar. På oglaserade eller mattglaserade plattor är det viktigt att sådan cementfilm avlägsnas så att inte smuts fastnar i ytan och skötseln försvåras. Gäller även tätsintrade plattor. Genom tvättning med sura rengöringsmedel kan normalt cementfilmen tas bort. Dessa plattor bör därför tvättas med surt rengöringsmedel efter att fogarna hårdnat, dock senast i samband med slutstädningen. Använd produkter av typ "Klinkerrent" eller likvärdig. Fogarna ska vattenmättas före rengöringen och hela golvet ska sköljas med rent vatten efteråt.

"Terracottaplattor" kräver normalt ytbehandling och speciell hantering vid fogning. För att undvika att fogmassan tränger in i plattornas yta är det lämpligt att vattenmätta dem före fogningen. Följ tillverkarens anvisningar.

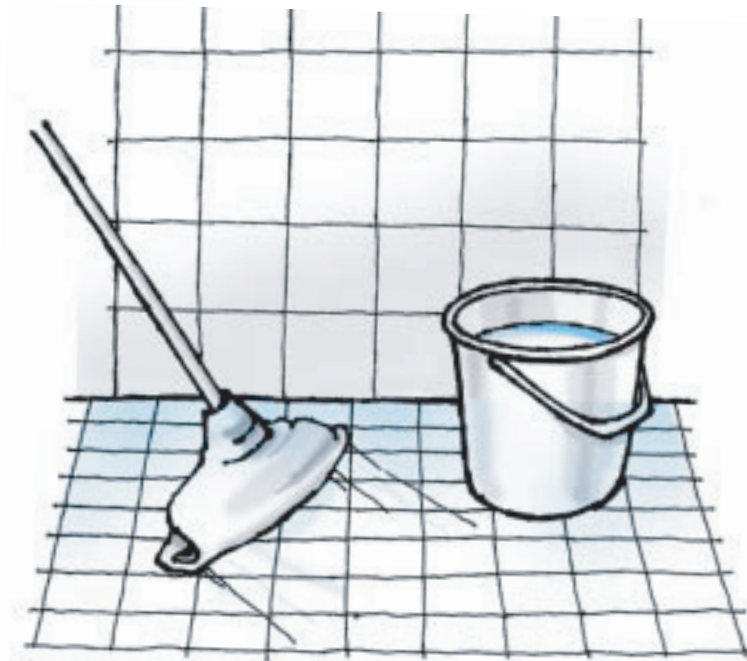

Efterbehandling av golvbeläggningar

Beläggningar med oglaserade, ej tätsintrade keramiska plattor i torra utrymmen kan efterbehandlas med klinkerolja. Oljan ger ett visst skydd mot att vatten och smuts tränger in i ytan, vilket underlättar städning och rengöring senare i bruksskedet. Behandlingen medför att plattorna får en djupare lyster och något mörkare färgton. Tätsintrade eller glaserade plattor ska inte efterbehandlas.

”Terracottaplattor” ska i regel efterbehandlas. Följ tillverkarens anvisningar som ofta innebär impregnering och därefter behandling med flytande vaxprodukt. Observera att plattor som har vattenmättats inför fogningen kan behöva torka 1–2 veckor innan efterbehandlingen kan göras.

Bonvaxer eller andra produkter som inte är uttalat avsedda för keramiska plattor ska inte i något skede användas vid behandling av keramiska golv.

Efterbehandling av väggbeklädnader

Tätsintrade eller glaserade plattor ska inte efterbehandlas. Oglaserade, ej tätsintrade plattor på utsatta väggtytor i t.ex. kök kan efterbehandlas med klinkerolja.

Rengöring av keramiska väggar och golv

Väggar

Beklädnader med kakelplattor eller glaserade klinkerplattor rengörs i första hand med vatten, eventuellt med neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel – diskmedel eller ”Allrengöring”. Vid kraftig nedsmutsning används i första hand mekanisk bearbetning med skursvamp eller skurborste kompletterat med alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”. Speciell uppmärksamhet bör ägnas åt fogarna som smutsas lättast beroende på porositeten. Eventuella mjukfogar bör ofta torkas rena så att smuts inte fastnar i fogmaterialet.

Kalkavlagringar, som bildats av kalkhaltigt vatten, avlägsnas enklast med svagt surt rengöringsmedel, t.ex. utspädd ättiksyra (ättiksprit). Fogarna vattenmättas före tvättningen.

Observera att vissa kakelplattor kan ha glasyrer eller speciella dekorer som inte tål mekanisk bearbetning och kan vara känsliga för starkt sura rengöringsmedel. Kontrollera med leverantören före rengöring av sådana plattor.

Avsluta all rengöring med att noga skölja med rent vatten och mjuk svamp. Torka med torr trasa.

Golv – torra utrymmen

Rengöringen av keramiska golv anpassas till ytornas smutsbelastning. Den dagliga rengöringen kan normalt bestå av torr mopning som avlägsnar partiklar och damm.

Oglaserade, ej tätsintrade plattor

För att få bort smuts som fastnat i belägningens yta görs våtrengöring med vatten och återfettande rengöringsmedel/såplösning, normalt en gång per vecka. Behandling med såplösning ger på sikt effekt som liknar den man uppnår genom efterbehandling med klinkerolja. Efter längre tids användning av golvet utan städning, eller efter särskilt kraftig nedsmutsning, görs våtrengöring med vatten och alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”/”Grovrengöring”. Skölj med rent vatten efteråt.

Glaserade plattor, mosaik och tätsintrade plattor ”granitkeramik”

För att få bort smuts som fastnat i belägningens yta görs en våtrengöring med vatten och svagt alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”. Såplösning ska inte användas. Den ger en tunn beläggning på plattornas täta yta där smutsen lätt får fäste.

Efter längre tids användning av golvet utan städning, eller efter särskilt kraftig nedsmutsning, görs våtrengöring med vatten och alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”/”Grovrengöring”. Skölj med rent vatten efteråt.

Golv – våta utrymmen

(Badanläggningar, storkök, livsmedelsindustrier etc.)

Samtliga nämnda platttyper för golv i torra utrymmen kan också förekomma i våta miljöer. Plattor avsedda för våta golv har ofta en strukturerad yta som ger ett visst halkskydd.

Ett effektivt sätt att rengöra sådana plattor är behandling med högtrycksspruta. Trycket i sprutan bör inte överstiga 5 MPa (50 bar). Vid högre tryck finns risk att fogarna skadas. Munstycket ska vinklas ca 45 grader och hållas ungefär 20 cm från golvytan. Om alkaliskt rengöringsmedel används bör detta påföras golvet i torrt tillstånd. Sura rengöringsmedel måste däremot spridas ut på redan fuktiga ytor, annars finns det risk att cementbunden fogmassa skadas.

Cementbundna fogar har en viss porositet och kan ibland, på fuktiga golvytor, vara grogrund för mögeltillväxt. Detta motverkas bäst genom återkommande rengöring med alkaliskt rengöringsmedel och god ventilation av utrymmet.

Fläckborttagning

Spill och läckage ska alltid torkas upp med trasa eller mjuk svamp så snart som möjligt. Vid rengöring med starka kemikalier bör man alltid börja med väl utspädd lösning och vid behov öka koncentrationen. Prova rengöringseffekten på en liten och helst undanskymd yta. Kontrollera att rengöringsmetoden inte skadar den keramiska beläggningen/beklädnaden.

Här följer några vanligen förekommande föroreningar och förslag på lämplig typ av rengöringsmedel:

- Livsmedelsfett, öl, vin, glass, hudfett, oljefilm, smörjfett, metallskrap av aluminium
Alkaliskt rengöringsmedel – "Allrengöring" eller "Grovrengöring", soda eller kaustiksodalösningar.
Observera att alkaliska rengöringsmedel är avfettande och därmed uttorkande för huden. Skydda ögon, slemhinnor och hud.
- Kalkutfällningar, cement och bruk, rostfläckar, metallskrap av stål
Sura rengöringsmedel – "Klinkerrent", ättiksyra/ättiksprit, "Murtvätt".
- Färgspill av oljefärg/alkydfärg, motorolja, asfaltfläckar
Lösningsmedel – lacknafta, T-grön
- Gummi, stearin, paraffin
Lösningsmedel – aceton, sprit, T-röd, rengöringsbensin
- Färgspill, akrylatfärg som inte torkat
Vatten – utspädning av färgen med mycket vatten och upptorkning
- Färgfläckar som torkat
Mekanisk rengöring – skrapning med rakblad
Färgborttagningsmedel
- Kraftigt färgande vätskor, t.ex. rödvin och rödbetsspad
Alkaliskt och blekande rengöringsmedel – "Klorin" i spädning efter tillverkarens rekommendation för fläckborttagning

Byggkeramik
Rådet

Högbergsgatan 27, 116 20 Stockholm
Telefon 08-641 21 25 · Telefax 08-702 20 15
info@bkr.se · www.bkr.se